

ДП па гісторыі ўключае ў якасці састаўных частак мікрапатокі па айтчынай гісторыі, спецыяльных гістарычных навуках (археалогіі і этнаграфіі), дапаможных гістарычных дысцыплінах, галінах гістарычнай навукі, гістарычных раздзелах айтчынай навукі, культуры, тэхнікі.

Гістаграфічнае размяшчэнне, сацыяльна-эканамічныя і палітычныя асаблівасці развіцця Беларусі ўшываюць на фарміраванне ДП па яе гісторыі, якая фіксуе ў пыматлікіх гістарычных крыніцах, разнастайнай гістарычнай літаратуры, што ствараліся і ствараюцца ў межах розных дзяржаў. Маючы на ўвазе значны ўплыў канкрэтна-гістарычных умоў на фарміраванне ГДП, можна сцвярджаць, што пры існаванні ўласнай дзяржаўнасці ён склаўся з ДП, створанага на тэрыторыі Беларусі, і замежнага ДП, якія тычацца гісторыі Беларусі. Палчас уваходжання Беларусі ў склад іншых дзяржаў трэба разглядаць рэспубліканскі ГДП, ГДП той дзяржавы, часткай якой была Беларусь, замежны ГДП адпаведнай тэматыкі.

Удзельная вага ДП па гісторыі Беларусі адносна той часткі сусветнага патоку дакументаў, які створаны на тэрыторыі Беларусі, судносіцца з ёй па зместу ці аўтарскай прыналежнасці, складае за перыяд з 1982г. па 1992 г. прыкладна 4%. Амплітуда ваганняў незначная. Павелічэнне тэмпаў росту ДП па гісторыі Беларусі і ўдзельнай вагі ў сусветным ДП назіраецца ў юбілейным 1985 годзе і з канца 1980-х гадоў, калі ўзмацніліся працэсы нацыянальнага адраджэння, склаўся ўмовы для альтэрнатыўнага разгляду падзей.

Тыпа-відавая структура першаснага ДП па гісторыі Беларусі прадстаўлена афіцыйнымі, навуковымі (крыніцазнаўчымі і навукова-даследчымі), навукова-папулярнымі, вучэбнымі, дзедачнымі, гісторыка-мастацкімі, інфармацыйнымі выданнямі.

ДП па гісторыі Беларусі ўключае дакументы, створаныя на 23 мовах: беларускай, рускай, літоўскай, нямецкай, польскай, украінскай і інш. Актыўнасць ужывання той ці іншай мовы залежыла ад канкрэтных гістарычных умоў, падзей, якія адбываліся на тэрыторыі Беларусі і ў якой ступені яны закраналі інтарэсы іншых дзяржаў. Асноўную частку ДП па гісторыі Беларусі за вызначаны перыяд складаюць беларускамоўныя і рускамоўныя дакументы. З другой паловы 1980-х гг. назіраецца тэндэнцыя да павелічэння ўдзельнай вагі беларускамоўных дакументаў (наибольш пказаны ў гэтым сэнсе моўны склад кніжнай прадукцыі).

Тэматычная структура ДП па гісторыі Беларусі вызначаецца нераўнамернасцю размеркавання дакументаў па асобных гістарычных перыядах. Паслякастрычніцкаму перыяду прысвечана больш паловы дакументаў ад агульнай

колькасці. З другой паловы 1980-х гг. удзельная вага гэтых дакументаў некалькі зніжаецца. Разам з тым назіраецца ўскладненне тэматычнай структуры (распрацоўваліся тэмы: БНР, рэпрэсіі таталітарнага рэжыму на Беларусі, анты-фашысцкі рух у гады другой сусветнай вайны і інш.). З другой паловы 1980-х гг. вызначылася тэндэнцыя да павелічэння ўдзельнай вагі дакументаў, прысвечаных дакастрычніцкаму перыяду гісторыі Беларусі (у асноўным за кошт дакументаў па сярэднявеччу, публікацый аб выдатных дзеячах мінулага).

Каламісн В.І.,
дацэнт

ТРАДЫЦЫЙНАЯ КУЛЬТУРА І АВАНГАРД У ДЫЗАЙНЕ

Паняцці «канструктывізм», «вытворчас мастацтва», «функцыяналізм» знаходзяцца ў аснове прафесійнага самаўсвядамлення дызайнераў і метадаў іх дзейнасці. Яны ж уваходзяць у шэраг такіх паняццяў, як «футурызм», «супэрэматызм», «кубізм» і інш., якія акрэсліваюцца адным словам - «авангард». Ён аказаў значны ўплыў на культуру, мастацтва і дызайн.

Светапоглядна і метадалагічна паняцце «авангард» знаходзіцца ва ўзасмавыключальнай супярэчнасці з традыцыйнай культурай. Гэта паставіла дызайн у выключна механістычную і зальцяныіспіскую пазіцыю.

Але ж гістарычна пасляваенная эвалюцыя светапогляду прывяла да змены прафесійнай парадигмы ў дызайне. Ад ідэалогіі «функцыяналізму» дызайн павярнуўся да традыцыйных каштоўнасцей рэгіянальных культур, што азнаменавала з'яўленне новага напрамку ў дызайне - культуралагічнага.

Гэта абумовіла існаванне двух дызайнаў, накіраваных светапоглядна і метадалагічна ў розных напрамках, што паставіла ў тупік тэарэтыкаў, практыкаў і метадыстаў у дызайне.

На кафедры дызайну Беларускай акадэміі мастацтваў у курсе «Гісторыя дызайну» разглядаюцца роля авангарду ў станаўленні тэорыі і практыкі дызайну і змяненне светапоглядных пазіцый у дызайне на культуралагічныя, якія грунтуюцца на рэгіянальных каштоўнасцях матэрыяльнай культуры. Праводзіцца метадычная работа і па практычным выкарыстанні здабыткаў традыцыйнай культуры ў практнай дзейнасці.

Гэта работа грунтуецца на тым, што дызайн існуе ў дзвюх «прасторах» - практычны, рэальны дызайн і тэарэтычны ўяўленні аб ім. Пры іх паасобным аналізе тэарэтыка-светапоглядныя пазіцыі функцыяналісцкага і культуралагічнага дызайну выступаюць як праяўленне розных культурна-светапоглядных парадыгмаў

суб'ектаў творчасці ў дызайне і адрозніваюцца тым, што класіфікацыя ў аснове вобраза - чалавек ці змест рэчы.

Аднак у рэчаіснасці яны ўяўляюць у адзінстве два бакі мастацкага вобраза ў дызайне. Так, пры семіятычным аналізе аб'екта дзейнасці ў дызайне рэч як знак семантычна адлюстроўвае тэхнічны (канструктыўны, тэхналагічны), утылітарны (функцыянальны) і фармальны прадметна-пачуццёвы (колор, прастора, рытміка руху, гук, фактура) змест дадзенага аб'екта.

У той жа час семантыка гэтага аб'екта адлюстроўвае асобныя і сацыяльныя сэнсы, якія выражаюць адносіны сацыяльнага суб'екта да дадзенага аб'екта. Гэта з'яўляецца суб'ектыўна-каштоўнаснай характарыстыкай рэчы. Яна грунтуецца на культурна-эстэтычнай каштоўнаснай сістэме чалавека і фарміруецца ў рэгіянальным сацыякультурным асяроддзі, асновай якога з'яўляецца традыцыйная культура.

Практычнасць уласцівасцей традыцыйнай культуры ў практычную практыку дызайну ставіць пэраг мастацкіх праблем.

Гэта вылучэнне візуальных вобразных сістэм традыцыйнага культурна-эстэтычнага асяроддзя рэгіёна і іх аналіз мастацкімі сродкамі; распрацоўка метадыкі «сепарацыі», трансфармацыі і пераносу на практычныя аб'екты тыповых прымет традыцыйных культурна-эстэтычных сістэм; распрацоўка метадыкі аперыравання мастацка-фармальнымі сродкамі пры рашэнні задач уключэння традыцыйнай культуры ў дызайн.

Шыра Р.Ф.,
дэкант

МАЛЮНАК ЯК АСНОВА Ў ФАРМІРАВАННІ ВЫЯЎЛЕНЧА-ПЛА- СТЫЧНЫХ ВЕДАЎ І НАВЫКАЎ СТУ- ДЭНТАЎ СПЕЦЫЯЛІЗАЦЫІ «НАРОД- НЫЯ РАМЁСТВЫ»

У працэсе навучання па спецыялізацыі «народныя рамёствы» значная ўвага ўдзяляецца дысцыплінам акадэмічнага накірунку - жывапісу, малюнку, кампазіцыі, коліразнаўству, перспектыве, пластаноміі і інш. Малюнак, напрыклад, выкладаецца на працягу васьмі семестраў. Вучэбная праграма прадумваецца такім чынам, што засваенне матэрыялу пачынаецца ўжо з больш складаных пастановак, улічваючы той факт, што ва ўніверсітэце на ўказаную спецыялізацыю паступаюць у асноўным абітурыенты, якія маюць пачатковую мастацкую падрыхтоўку (мастацкія школы, вучылішчы). Але практы-

ка паказвае, што грунтоўных ведаў па малюнку абітурыенты, як правіла, не маюць, нягледзячы на тое, што яны скончылі вучылішча дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва ці нават Мінскае мастацкае вучылішча імя Глебава. У гэтай сувязі вучэбная праграма па малюнку складзена з улікам дадатковай нагрукі ў сэнсе практычнай работы студэнтаў па малюнку.

На працягу семестра студэнты выконваюць асноўную праграму з улікам алпаведнай колькасці гадзін і працуюць самастойна па той ці іншай тэме ва ўмовах аўдыторных пастановак ці выконваюць хатнія заданні - у асноўным накіды ці кампазіцыйныя распрацоўкі.

Сам працэс навучання будзеца ў асноўным па прынцыпу дыферэнцыраванага падыходу да студэнтаў. Кожны студэнт мае свае адметныя асаблівасці характару, свае здольнасці ў мастацтве, веды і навыкі практычнай дзейнасці па малюнку ці па іншых накірунках вучэбна-творчага працэсу. Таму выкладчык імкнецца з кожным студэнтам працаваць індывідуальна, вёсці яго па шляху засваення графічнай граматы з улікам менавіта яго асаблівых якасцей.

У аснову метаду навучання па малюнку пакладзена маляванне з натуры. Гэта садзейнічае развіццю зрокавай памяці і назіральнасці ў студэнтаў. Перш чым прыступіць да практычнай дзейнасці, студэнтам чытаюцца лекцыі, паведамляецца тэарэтычны матэрыял па асновах малюнка, іх знаёмяць з мастацтвазнаўчай тэрміналогіяй.

На практычных занятках педагог тлумачыць усё заканамернасці пабудовы састаўленых у пэўную кампазіцыю прадметаў ці асобных рэчаў, вызначае мэту і задачы працы.

Немалаважнае значэнне ў вучэбным працэсе мае наглядна-ілюстрацыйны матэрыял. Такім матэрыялам з'яўляюцца не толькі рэпрадукцыі з работ вядомых класікаў мастацтва, але і лепшыя работы студэнтаў, якія атрымалі выдатныя адзнакі на праглядзе і ўвайшлі ў фонд наглядных дапаможнікаў кафедры.

Наглядныя дапаможнікі даюць магчымасць візуальна сканцэнтраваную увагу на канечным выніку работ. Тут відаць, як павінна быць пабудавана пастаноўка і тэхнічна вырашана ў сэнсе перадачы аб'ёму прадметаў, як павінна быць вырашана святло-ценьявая характарыстыка.

Асноўны прынцып работы над малюнкам - гэта паслядоўнае выкананне задання, гэта шлях ў пабудове ад агульнага да прыватнага і ад прыватнага праз дэталізацыю да агульнага, ад простага да складанага. З гэтай мэтай ставяцца вучэбныя пастаноўкі на пра-